

Universitäts- und Landesbibliothek Bonn

Apocryphi hypomnemata Domini nostri seu Acta Pilati

Rahmani, Ignazio Efrem II

Monte Libano, 1908

urn:nbn:de:hbz:5:1-77876

Goussen

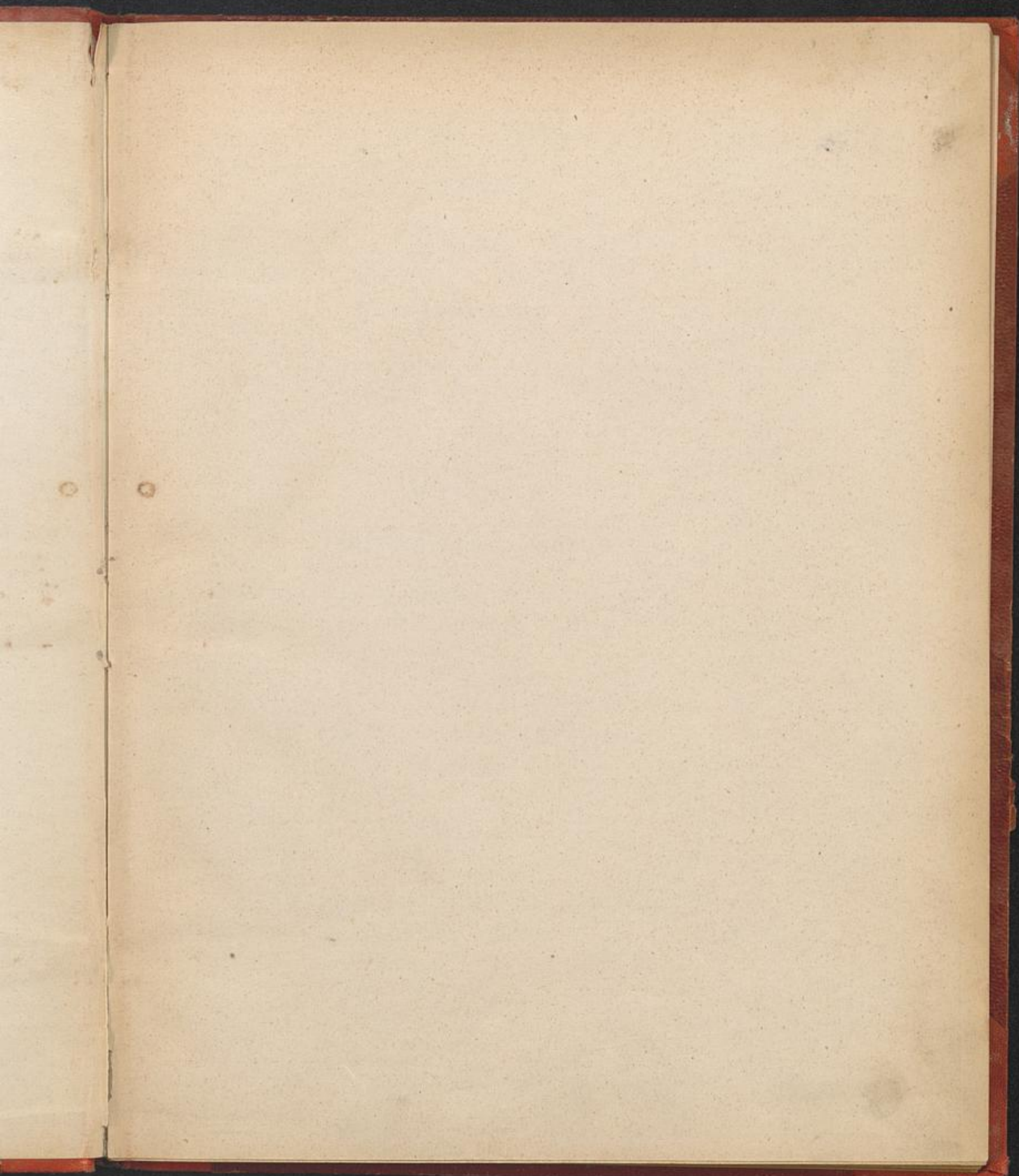
21

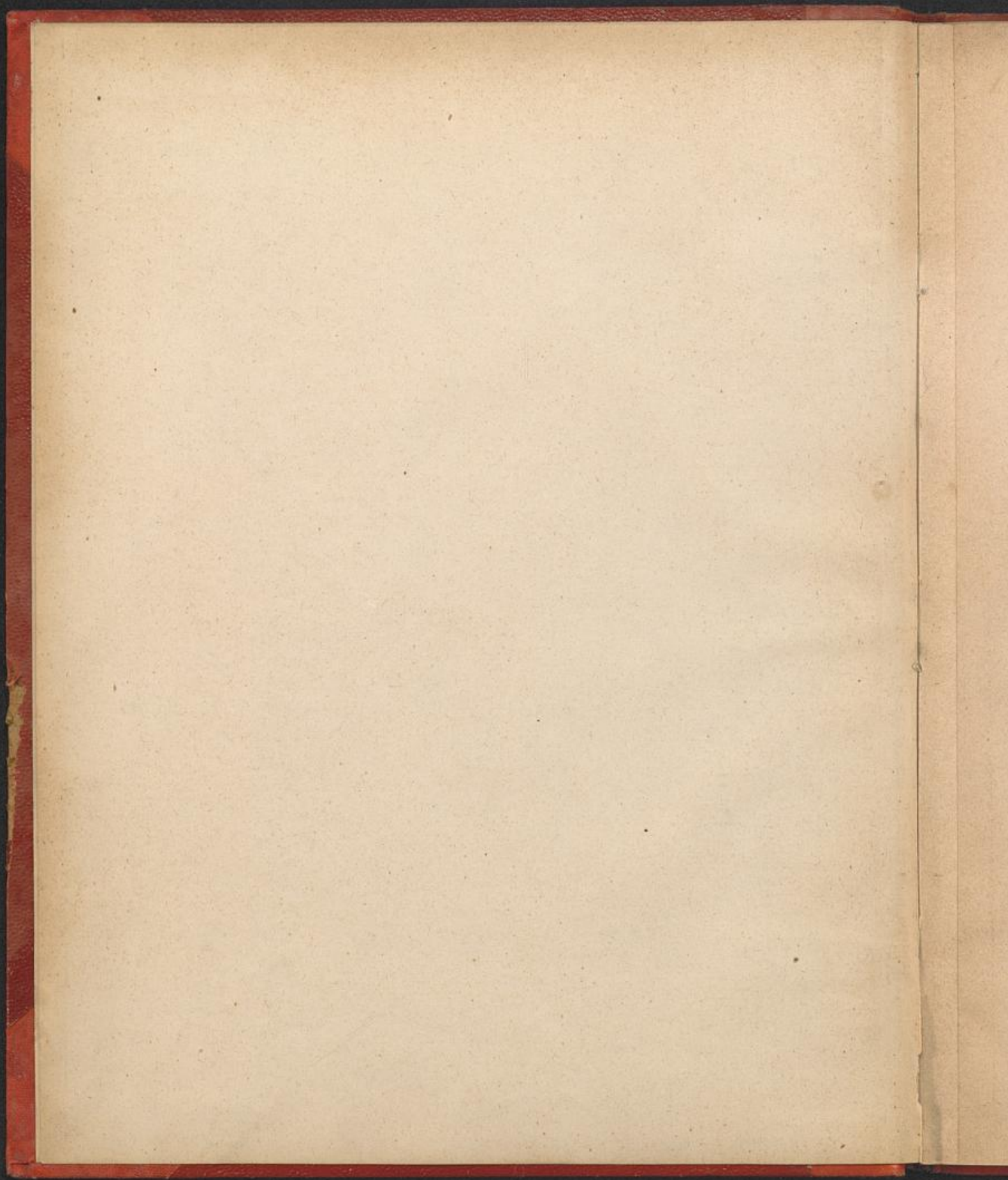
867

Bibl. Goussen

~~837 (2)~~

Goussen 867 (2)

STUDIA SYRIACA

FASCICULUS II

APOCRYPHI

HYPOMNEMATA DOMINI NOSTRI

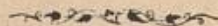
SEU

ACTA PILATI

ANTIQUA VERSIO SYRIACA

QUAM NUNC PRIMUM EDIDIT LATINE VERTIT
ATQUE NOTIS ILLUSTRAVIT

IGNATIUS EPHRAEM II RAHMANI
PATRIARCHA ANTIOCHENUS
SYRORUM

TYPIS PATRIARCHALIBUS IN SEMINARIO SCHARFENSI
IN MONTE LIBANO
MCMVIII

867

Omnia proprietatis jura vindicantur

Ad lectorem

Libelli apocryphi inscripti "hypomnemata Domini nostri," et magis noti sub titulo "acta Pilati," vel etiam "evangelium Nicodemi," textus originarius graecus juxta duplicem recensionem A, B pluries, nominatim vero a C. Tischendorf in opere "Evangelia apocrypha," typis editus fuit. In praefato volumine adiectae quoque fuerunt ipsius libelli antiquissimae interpretationes tum coptica ex foliis papyraceis fere saeculi V, tum latina quam exhibet codex palimpsestus item saeculi V vel VI. Tandem anno 1896 dicti apocryphi versionem armenam in lucem vulgavit F. Conybeare in studia biblica t. IV.

Cum autem, sedula investigatione praemissa, iampridem innotuerit nobis exstare in duobus praestantissimis codicibus illius scripti apocryphi vetustam syriacam versionem, postquam curavimus eosdem exscribendos usui nostrae bibliothecae, sumus arbitrati gratam nos allaturos utilitatem christianae antiquitatis cultoribus, edendo typis illam versionem ex praedictis codicibus una cum latina interpretatione quam ex syriaco fideliter elaboravimus. Prior autem syriacus codex apographus ex quo depromitur textus noster exstat in urbe Mossul et refertur ad saeculum XIV, alter, qui custoditur in ecclesia sanctae Samonae in oppido Mediad in monte Masio prope Mardin, est membranaceus litteris estrangelis exaratus, uti videtur, saeculo VIII. Videntur autem ambo isti codices videlicet Mossulanus et Mediadensis ex uno edemque vestustiore apographo directe procedere. Id deducitur non solum ex eo quod in textu, quem ex iisdem hic edimus, paucae tantum deprehendantur lectiones variantes quae adnotantur in pagina ٥٥ praesentis editionis, sed praesertim ex eo quod in utroque codice desint libelli prologus, nec non cap. I a n. 1 usque ad medium n. 2, ita ut post praefixum titulum ibidem exor-

diantur acta ab abrupta phrasi "Egressus vero cursor,". Proinde concludendum est codicem vetustiore ex quo duo illi olim exscripti fuerunt mutilum fuisse.

Porro eo majori aestimatione habenda est syriaca, quae nunc primum in lucem prodit, versio, quod illa primigenium textum exhibere videatur. Dum enim tres antiquissimae versiones coptica latina et armena, paucis admodum exceptis, graecum textum juxta recensionem A undequaque pressius sequuntur et cum eo conveniunt, nostra e contra versio, quae graeco textu in forma concisior est, plura manifesta praesefert indicia, ex quibus, uti in prolegomenis disputabitur, iudicandum est ex originali graeco, ex quo interpretes syrus illam confecit, efformatum fuisse quarto probabiliter saeculo ad finem declinante graecum textum qui ad nostras pervenit manus in recensione A.

Ex dictis itaque apparet quanti sit momenti edere versionem istam syriacam, quae sola exhibet primigeniam formam huius apocryphi scripti, quod prodiit aliquo intervallo ante tempus Theodosii I et Valentiniani II.

Non abs re praeterea erit animadvertere istam syriacam versionem plures exhibere ex s. Scriptura et praecipue ex N. T. allegationes, quarum nonnullae coalescunt ex sententiis depromptis ex pluribus evangelistis simul inter se connexis. Neque semper illae allegationes scripturales verbatim respondent textui graeco vel syriacae versioni evangeliorum. Occurrunt quoque ibidem citationes quae referunt variantes quae in quibusdam codicibus vel vetustissimis versionibus N. T. leguntur.

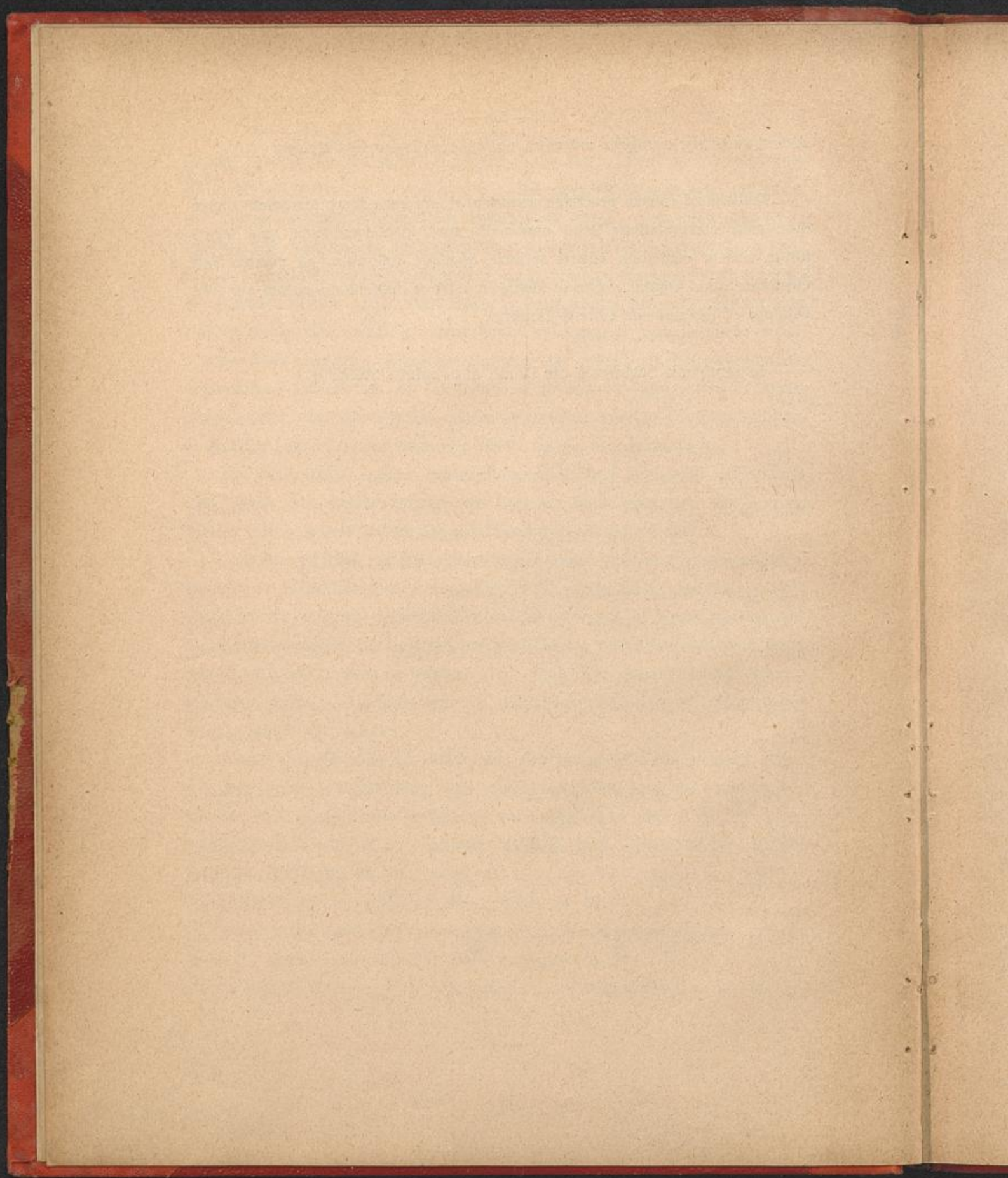
Habes exempla eiusmodi citationum collectarum ex variis membris versus diversorum evangelistarum cum variantibus lectionibus vel omissionibus in cap. iv n. 1 ubi citatio scripturalis desumpta est ex Ioan. XVIII, 38 et Luc. XXIII, 22; et in cap. ix n. 1 ex Ioan. XVIII, 39, Math. XXVII, 16, 21 Luc XIII, 18, Math. XXVII, 22, 23, Luc. XXIII, 23; et in cap. XI n. 1 ex Luc. XXIII, 44 Math. XXVII, 45 Luc. XXIII, 45 Math. XXVII, 51, 50.

Idéo autem haec volumus notanda ut luculenter appareat quam inmerito nonnulli moderni ex detectis minimis fragmentis N. T. v. g. in papyro Fayumensi (Resch ausserc. paralleltexzte zu den Evangelien t. II p. 28) arguere

audent exstitisse evangelia anteriora nostris quae synoptica dicuntur.

Tandem ad calcem praefatae versionis visum est addere tamquam appendices cum interpretatione latina omnia illa apocrypha documenta, quae leguntur in iisdem codicibus nostris syriacis, quaeque referuntur ad commercium epistolare quod fingitur evenisse Herodem inter et Pilatum et vicissim, vel inter Pilatum et Tiberium de Christo Domino.

In seminario Scharfensi die I iunii anni salutis MCMVIII

Prolegomena

Ut aequum proferatur iudicium de valore syriacae versionis, quam in lucem modo edimus, libelli hypomnematum de Domino nostro, quaedam breviter nobis expendenda sunt in distinctis paragraphis.

1. De titulo libelli

In syriaca versione ex subscriptione, quae ad calcem apponitur, excerptus fuit brevis titulus praefixus libelli initio, qui sic exprimitur : hypomnemata (i. e. memoriae) Domini nostri Jesu Christi . Ampliorem ex prologo depromptum titulum graecus textus istum praesefert : *ὑπομνήματα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πραχθέντα ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου* „ . Huic similis est titulus qui vetustissimae ejusdem operis copticae interpretationi praemittitur : commentarii Salvatoris nostri conscripti sub Pontio Pilato . In codicibus latinis plerisque legitur sequens titulus : gesta Salvatoris nostri . Huic titulo in nonnullis exemplaribus additur : quae invenit Theodosius magnus in praetorio Pilati . Ejusmodi autem additio minime cohaeret cum prologo, in quo declaratur quemdam nomine Aeniam vel Ananiam invenisse illa gesta atque eadem ex hebraico in graecum sermonem interpretatum esse . Tandem communius inscribitur : gesta vel acta Pilati . Quae inscriptio non alio sensu accipienda est quam : gesta vel acta Jesu Christi sub Pilato .

Hisce breviter indicatis, praestat adnotare nullatenus cum opere, de quo disserimus, confundendum esse illud scriptum ad quod s. Iustinus m. in sua apolog. I, 35, 48 bis appellat sub nomine “acta de Christo sub Pontio Pilato” . Ibi enim significantur acta in publico instrumento consignata et ex antiqua consuetudine (Cf. Euseb. h. eccl. II, 2) Romam ad Caesarem transmissa .

De quibus iuridicis scriptis exstat disertum testimonium Tertulliani in apolog., 21, ubi quidem primo narrat verbo a Christo daemones ex hominibus fuisse excussos, coecos reluminatos, leprosos purgatos, paralyticos restrictos, mortuos vitae redditos, procellas compitas etc. Dein subdit Iudaeorum primores magistrosque videntes ingentem multitudinem ad eum deflectentem, obtulisse eundem Pontio Pilato a quo extorserunt ut daretur eis in crucem tollere eundem Iesum, et, cum spiritum verbo dimisit, medium orbem sole signante, lux subducta est. Hinc narrat quamvis corpus fuit conditum in sepulcro et a militibus diligenter custoditum, ne discipuli suspectos fallerent ablato cadavere, tertia tamen die, concussa terra, mole quae obstruebat sepulcrum revoluta, et custodia pavore disiecta, nullis apparentibus discipulis, nihil repertum fuisse in sepulcro, exceptis exuviis eius. Inde concludit postquam cum discipulis quibusdam in Galilaea ad 40 dies egit docens eos, ordinavitque illos ad praedicandum per orbem, ipsum circumfusa nube in coelum fuisse receptum. Quibus expressis, subdit "Ea omnia super Christo Pilatus, et ipse iam pro sua conscientia christianus, Caesari tunc Tiberio nunciavit, . Iam vero luculenter patet, neque omnia quae de Christo in recitatis verbis Tertulliani referuntur, neque eodem ordine quo ibidem exponuntur, contineri in nostro libello "hypomnemata Domini n. J. Ch. . Imo evidens est ibidem Tertullianum designare relationem authenticam scriptam ab ipso Pilato et datam ad Tiberium super Christi miracula, doctrinam, adductionem ad tribunal, crucifixionem, mortem, resurrectionem et ascensionem.

Item neque in nostro libello adamussim deprehenduntur singula quae s. Iustinus martyr in duobus superius notatis locis apologiae I scribit iuxta prophetias Isaiae et Davidis expleta fuisse in Christi adventu et in ipsius crucifixione. Proinde nullatenus designat ibidem nostrum libellum cum post dicta statim subdit "addisci posse ea gesta esse ex actis confectis sub Pilato, .

Postremo loco concludimus a nonnullis libellum nostrum quoque appellari "evangelium Nicodemi, , quae quidem appellatio, quamquam in nullo codice eidem veluti titulus praeposita reperiatur, nihilominus desumpta fuit ex secunda

parte prologi, qui initio praefigitur. Ibi enim refertur "Nicodemum omnia quae principes sacerdotum et reliqui Iudaei egerunt adversus Salvatorem scriptis mandasse literis hebraicis,, .

Censenda tamen videntur ista verba ab interpolatore serius inserta in fine prologi, cum eius initio diserte affirmetur eadem hypomnemata a Iudaeis fuisse scriptis consignata lingua hebraica. Porro iam supra monuimus in syriaca versione primam prologi partem translatam inveniri ad calcem libelli tamquam epigraphen; secundam vero partem in eadem desiderari in mutilo vetustiori codice apographo unde desumpti sunt ambo nostri codices. Hisce praemissis, progredimur ad aetatem definiendam hujus libelli apocryphi.

Eusebius non semel in hist. eccl. I, 9, 11 mentionem facit operis scripti sub nomine pseudo-hypomnematum Salvatoris nostri et Pilati testaturque IX, 5 eadem mendacia et calumniis blasphemisque contra Dominum plena, subditque ante breve tempus in odium christianae religionis illa fuisse mendaciter plasmata, iussuque Maximini orientis imperatoris per pagos et urbes in provinciis propagata et edito mandato scholarum magistris ut illa memoriter pueri addicerent declamarentque. Ex quo testimonio alterutrum deducendum est, videlicet vel ad appugnandum longe lateque diffusum scriptum "hypomnemata Christi Domini,, composuisse ethnicos sua pseudo-hypomnemata, vel statim ac sedata fuerit Maximini in christianos saevitia, eosdem sincera hypomnemata de Domino nostro edidisse et divulgasse ut mendacibus blasphemisque ethnicorum memoriis ea opponerent. Prima autem hypothesis probabilior videtur.

Accedit testimonium s. Epiphanii qui in haer. L. Quartodecimanorum n 1 acta Pilati diserte commemorat, et notat variantes lectiones exemplariorum eorundem atque ex iis brevem profert citationem, quae totidem verbis hodie in secunda parte prologi reperitur.

Gregoris Turonensis in hist. Francorum I, XX, XXIII duo producit loca ex actis nostris, et ex illis quidem quae interpolata fuerunt, prouti exhibentur in textu graeco et in versionibus ab illo derivatis. Attamen falso ipse putat

eadem esse illa atque acta authentica quae Pilatus confecit transmisitque ad Tiberium. Sic enim ibi scribit "Pilatus autem gesta ad Tiberium Caesarem mittit et ei tam de virtutibus Christi, quam de passione vel resurrectione eius insinuat. Quae gesta apud nos hodie retinentur scripta,,.

Addatur iis quod cum eorundem actorum jam exstiterint antiquae interpretationes, coptica, inquam, quam servarunt folia papyracea saeculi v, et latina quae habetur in codice palimpsesto Vind. saec. VI, dicendum est textum graecum ante elaboratas translationes jam notabili tempore prodiisse.

Quapropter ex testimonio Eusebii concludendum esse saltem paulo post initium saeculi quarti conscripta fuisse christianis hypomnemata, quae statim ita divulgari coeperunt, ut s. Epiphanius circa an. 375 in quo edidit suum librum contra haereses ea adhibuerit, simulque notaverit variantes eorundem exemplarium lectiones.

Ex hactenus dictis minime videtur annum quo hypomnemata primum exarata fuerint designare illa nota temporis quae inseritur in prologo secundum quam Aenias vel Ananias refert se convertisse in graecum illa acta sub imperio Flavii Theodosii anno XVIII et Flavii Valentiniani anno VIII indictione. Accedit quod ista nota temporis desit in subscriptione Ananiae quae ad finem actorum apponitur. Merito igitur praesumendum est eandem notam indicare aetatem interpolationis, seu tempus quo ex pristino textu graeco quem versio syriaca exprimit efformatus fuit praesens graeca recensio eorundem actorum.

3. De lingua qua originarius libelli textus exaratus fuit

Quod Aenias asserit, in prologo vel iuxta dispositionem versionis syriacae in subscriptione, hypomnemata quae ipse graece reddidit, fuisse prius consignata litteris hebraicis, nequit solido demonstrari argumento. Haud inverisimile est verum libelli scriptorem, ut iis quae narrat de Christi Domini crucifixione resurrectione et ascensione majorem fidem conciliaret, excogitasse illum adiudicandum esse hebraeis tanquam auctoribus, et ad magis magisque

suum talem propositum confirmandum finxisse etiam eundem fuisse hebraicis litteris conscriptum.

Nihilominus ipse textus graecus prouti ad nos venit cap. I n. 4 sequentem sententiam integram non iam in hebraica sed in aramaica lingua etsi aliquatenus corrupta exhibet "ωσαννα μεμβρομη Βαρουχάμυα αδοναι" ܡܠܟܐ ܕܡܠܟܐ ܕܡܠܟܐ ܕܡܠܟܐ "Osanna in excelsis Benedictus (qui venit) in nomine Domini". Quidquid sit tamen de originaria lingua libelli, certum est eundem passim redolere aramaismum. Sic v. g. cum cap. XVI n. 2 eum commemoratur oblatio Christi ad Deum in templo dicitur quod "Simeon dixit ad Mariam matrem eius : nuntio tibi nuntium de puero isto. Ait : bonum (sit), domine !". Qui modus intercipiendi simili exclamatione locutorem, cum nuntiat aliquid, viget hodie etiam apud aramaeo - arabes.

Illud quoque iuvat animadvertere scriptorem adhibuisse in textu graeco rerum vel personarum nomina latina quae per orientem, qui iam imperio Romano subiacebat, in usu erant, nem. "cursor", "praeco", "signa", etc. Etiam in versionibus eadem nomina retinentur.

Quod spectat ad syriacam nostram versionem, signa plura testantur eandem ex graeco textu emanare. Sic v. g. cum in pschitta evangeliorum versione pro verbo σταυρω et derivatis ponitur ܐܡܝܬܐ, ܐܡܝܬܐ extollere (in crucem), versio actorum, ad instar Heracleensis magis ad literam reddens praedictum verbum, adhibet ubique ܐܕܐ, ܐܕܐ. Imo eadem actorum versio servat nonnulla vocabula graeca, uti in titulo ܡܠܟܐ ܕܡܠܟܐ ܕܡܠܟܐ ܕܡܠܟܐ cap. VI n. 1 ܡܠܟܐ ܕܡܠܟܐ ܕܡܠܟܐ cap. XIV n. 3 ܡܠܟܐ ܕܡܠܟܐ ܕܡܠܟܐ ܕܡܠܟܐ, cap. XVI, 3 ܡܠܟܐ ܕܡܠܟܐ ܕܡܠܟܐ ܕܡܠܟܐ. Tandem probatur versionis nostrae a graeco dependentia ex eo quod in cap. I n. 4 interpretetur ܡܠܟܐ non iam ex hebraico "salva nos", sed ex mendosa ratione graeco legendi "ωσαννα", quod ait significare "gloriam", vel potius "laudem". Quem errorem iam notaverat Jacobus Edess. Vid. in wrigth, catal. Brit. Mus. cod. addit. 14 599 f. 21 v.).

Etsi porro nequeat statui quo praecise tempore eadem versio, quae sane antiqua apparet, fuerit confecta, nihilominus in cap. II n. 2 exhibetur Joan.

XIX, 10 iuxta versionem Heracleensem. Aliae citationes vero ex evangelio, quæ plerumque sunt independentes ab utraque syriaca N. T. versione, propius accedunt ad Pschittam.

Neque praetermittendum est ex nostra actorum versione explanari loca nonnulla obscura vel dubia quae occurrunt sive in textu graeco sive in versionibus copta et latina. Speciatim autem notandum est nonnulla nomina propria correctiorem orthographiam in syriaca versione praesefere. Sic v. g. latrones vocantur "Dymas," vel in forma diminutivi "Dymachos," et "Titas,". Levitae tres (cap. XIV, 1) dicuntur "Phinees, Addai et Aggai," etc.

4. Praecipuae discrepantiae delineantur syriacam inter libelli versionem et graecum eiusdem textum praesentem

I, Prima discrepantia in eo consistit quod versio syriaca quaedam dicta quae in evangelio continentur vel exprimat verbis aliquantulum diversis ab eo et paulo liberius, vel interdum iuxta antiquiorum codicum textus N. T. aut versionum lectiones. E contra in graeco libelli textu eadem dicta magis accommodata deprehenduntur recepto evangelii textui. Ita v. g. in cap. IV n. 1 cum in syr. vers. referatur Christum dixisse "possum dissolvere templum hoc magnum," graec. textus omittit "magnum," quod et deest in evangelio Math. XXVI, 61. Ibidem in syr. vers. perhibetur Pilatus dicens Iudaeis "vos accedite ad istum," huius dicti loco graec. textus substituit "vos videritis," ex Math. XXVII, 24. Cap. VII n. 1 ubi inducitur mulier illa clamans: "mihi sanguinis fluxus erat," additur in textu graec. "a duodecim annis," ex Math. IX, 20. Item cap. IX n. 1 ubi habet vers. syr. "scitis quia quovis die festo est consuetudo ut unum vinctum dimittam vobis," gr. textus post "consuetudo," addit "vobis," ex Joan. XVIII 39, et eodem loco ubi in vers. syr. interrogat Pilatus "quid faciam de Jesu?," adiicit text. gr. ex Math. XXVII, 22 "qui dicitur Christus," Praeterea cum syr. vers. prae oculis habens Luc. XXIII, 44 etc. omittit "et obscuratus est sol," (vid. Origenem comment. in Math.) gr. textus illam

pericopen restituit. Tandem, aliis praeteritis, duo praesertim loca proponimus expendenda et conferenda prouti leguntur in vers. syr. hypomnematum et prouti fuerunt accomodata ad evangelicum textum in gr. textu. Ea sunt cap. III n. 2 quae respondent Joan. XVIII, 34 — 37; et cap. XVI n. 2 et 6 ex Luc. II, 30 — 32, 34.

Iam vero allata exempla aliter explicari nequeunt nisi dicatur auctorem textus graeci superstitis curam adhibuisse reformandi textum quem exprimit syriaca versio illiusque allegationes textui evangelico aptandi.

II. Altera discrepantia syriacam inter versionem et textum graecum consistit in iis quae respiciunt rationem agendi Pilati quoad iudicium Christi, eiusque crucifixionem etc. Ubi enim syriaca versio hac in re nihil fere amplius de Pilato affirmat quam quae evangelia testantur, graecus e contra textus hic inserit exaggeratas sententias Pilato faventes, expungit quae minus opportuna videbantur eiusdem laudi et alibi alias castigat.

Exinde videtur concludendum textum graecum, qui ad nos venit, duo sibi proposuisse, primo, pervaciam Iudaeorum et praecipue sacerdotum in Christi condemnatione apertius confundere eorumque incredulitatem nefariam redarguere; secundo, Pilatum a quovis reatu traditi Domini exhibere immunem, imo ipsum uti defensorem eiusdem commendare et tamquam credentem laudibus efferre. Eiusmodi interpolationibus hypomnematum textus videntur occasionem prae-buisse quaedam vetustiorum apolegetarum dicta, uti illud Tertulliani apolog. 21 "Pilatus et ipse pro conscientia sua christianus".

Hanc ob rem v. g. in textu graeco praesenti c. II n. 1 additur quod Pilatus sic allocutus sit Iudaeos "Scitis meam uxorem piam esse in Deum et addictam Iudaismo." — Similiter in gr. text. in cap. IV post n. 3 adduntur n. 4, 5 ubi Pilatus instantibus sacerdotibus ut Christus crucifigatur obiicit se conspexisse plures Iudaeos lacrymantes, proindeque ait minime verum esse universam multitudinem expetere eiusdem mortem — Praeterea in cap. IX additur n. 2 in quo perhibetur Pilatus exprobrans Iudaeis rebellionem contra Deum post-

quam eos ex Aegypti servitute eduxerat et beneficiis cumulaverat etc. — Insuper in cap. XI inseritur n. 2 in quo prius refertur Pilatum et uxorem, cum audierint Christum spiritum emisisse, "neque manducasse neque bibisse illa die prae dolore,"; deinde perhibentur Iudaei obiiicientes solem obscuratum esse "ex eclipsi quae facta est secundum consuetudinem (vid. Orig. in comment. ad Math. h. 1.) Tandem in gr. text. in cap. XII n. 1 Pilatus laudatur utpote qui sit corde etsi non carne circumcisis.

Demum in gr. textu amplificatur n. 1 capitis XII quo manifestius appareat obstinatio Iudaeorum; et in cap. XIII n. 2 inseritur inter custodes testes resurrectionis Christi et Iudaeos disceptatio quae ostendit animum istorum incredulum. Notandum est autem in ejusmodi disceptatione dicuntur custodes respondisse Iudaeis "date vos nobis Ioseph (ab Arimathea) et nos dabimus vobis Iesum," : quae verba allegantur a Gregorio Turon. hist. Franc. 1, XX.

III. Tandem in eo a syr. versione discrepat graec. textus quod contineat nonnulla aucta vel adiecta quae luculenter dignoscuntur fuisse posterius in primigenium textum invecta. Ita v. g. cap. 1 n. 6 perhibetur Pilatus, iuramento per Caesaris vitam emisso, declarasse signiferis prioribus se ipsis capita praecisurum, nisi ingressuro rursus Iesu signa sponte sese inclinarint Cap. V n. 1 Nicodemus discrimen inter miracula ex Deo et portenta ex hominibus illustrat hinc exemplo miraculorum per Moysen coram pharaone, illinc exemplo signorum quae operati sunt Iannes et Iambris — Insuper in cap. VI additur n. 2 ubi coecus et leprosus testantur se a Domino fuisse sanatos, et in cap. VI inseritur testimonium de Lazaro ad vitam ab ipso Iesu revocato — Praeterea in cap. VII n. 1 postquam clamavit mulier illa hemorrhoissa ex contactu ipsius vestis se fuisse sanatam, affigitur obiectio facta a Iudaeis de non admittendo mulierum testimonio.

Item in cap. X n. 1 ex evangelico passionis Christi narratione superadditur impositio coronae spinarum ipsius capiti et confixio tituli scripti in cruce.

Tandem, ut cetera praetermittamus, notare praestat aperte innotescere fuisse posterius adiecta tum quae repetuntur de Domini in cœlum ascensione, quae confirmatur ex Eliae et Elisaei assumptione (cap. XV n. 1) tum ea quae referuntur de arcessitis et seorsim interrogatis testibus ascensionis (cap. XVI, 3, 4, 5, 6)

Index

	Pag.
Ad lectorem	
Prolegomena	1
Hypomnemata Domini nostri Jesu Christi	11
Appendices	
Praenotanda	29
Epistola Pilati ad Herodem	32
Epistola Herodis ad Pilatum	35
Epistola Theodori ad Pilatum	37
Scriptura Longini ad Pilatum	38
Ursinii scriptoris fragmentum	38

Memoriae Domini nostri
Jesu Christi (a)

1

11

(Cap. I)

(n. 1)

29

32

35

37

38

38

(n. 2) . . Egressus (b) vero cursor (c), cum viderit eum, inclinatus ipsum adoravit, et tollens fasciale quod erat in manu sua, expandensque illud super terram dixit ei : hic ambula, Domine mi, et ingredere, quia ecce praeses te advocat. Judaei autem videntes quod fecit cursor, coeperunt conclamare ad Pilatum : quare minime per praeconem jussisti ipsum ingredi, sed per cursor-rem ? Cursor siquidem, quem misisti, cum ipsum viderit, inclinatus eum adoravit, tollensque suum fasciale, sternensque super terram coram eo, dixit ipsi : hic ambula et ingredere.

(a) Textus graecus istius libelli, cui nomen est " ὑπομνήματα ", nec non versiones coptica, latina et armena praefigunt initio prologum, in quo quidam, qui Ananias vocatur, ait se, sub Theodosio et Valentiniano imperatoribus, vertisse ex hebraico sermone in graecum praedictum libellum, refertque deinde eundem fuisse hebraice conscriptum a Nicodemo sub Tiberio Caesare. Versio vero syriaca, quam typis edimus, epigraphen Ananiae ad finem libelli reicit, nulla facta tamen mentione temporis confectae versionis, et sub silentio praeterit nomen Nicodemi auctoris textus originalis hebraici.

(b) Cum in utroque vetusto apographo nostrorum exemplarium desiderentur n. 1 et initium n. 2 capitis primi, videtur merito exinde concludendum eosdem codices apographos esse derivatos ex uno eodemque codice mutilo. In memorata autem lacuna agitur de principibus sacerdotum et scribis Judaeorum adeuntibus Pilatum ad accusandum Jesum de multis, et eundem praesidem rogantibus ut illum ad suum tribunal advocet atque publice audiat.

(c) Interpres syrus habet ubique *iammiam* pro *iamiam*

(n. 3) Ait Pilatus cursori : quid est hoc quod fecisti ? Dicit cursor : cum me Hierosolymam misisti ad Alexandrum, vidi illum (i. e. Jesum) sedentem super pullum filium asinae, puerosque Hierosolymae filios suis manibus olivarum ramos tenentes, alios autem suas expandentes vestes coram ipsius via, atque eundem acclamantes : Dilecte (a) in coelis ! Benedictus qui venit in nomine Domini ! Hosanna in excelsis (b) !

(n. 4) Dicunt Judaei adversus cursorem : si filii Hebraeorum clamabant (hebraice), undenam tu id graece novisti ? Ait eis cursor : interrogavi Judaeorum quemdam, quid est quod exclamant ? Et ille mihi id interpretatus est graece. Ait illis (Pilatus) : quid est hosanna ? Dicunt Hebraei : gloria. Dicit eis cursor (c) : si et vos ipsi testamini pro acclamatione filiorum vestrorum, quid ergo peccavit cursor ? Silueruntque Judaei. Ait praeses Pilatus cursori : egredere et quomodocumque volueris introduc ipsum. Cursor autem egressus introduxit Jesum modo priori.

(n. 5) Cum ingrederetur vero Jesus, viderunt eum signa (d) et incurvata sunt atque ipsum etiam adoraverunt. Judaei videntes quod factum est, adversus illos, qui signa portabant, vociferati sunt. Pilatus autem ait illis : nequaquam vos miramini quomodo signa sese inclinarint ad Filium adorandum, sed potius vociferamini adversus signa portantes, tamquam si illi inclinarint eadem signa. Dicunt Judaei : nos (e) ipsi vidimus quomodo sese inclinarunt, et eum adorarunt. Pilatus vero advocans eos, qui portabant signa, dixit illis : quid est hoc quod fecistis ? Dicunt ei : tuam deprecamur magnitudinem, numquid verum tibi videtur quod nos, cum ethnici simus, adoravissemus istum ? An nescit magni-

(a) Ejusmodi exclamatio apud neminem ex Evangelistis occurrit.

(b) Math. XXI, 9

(c) In textu gr. et in versionibus "Dicit eis Pilatus."

(d) I. e. statuae.

(e) Sic vertendus locus juxta lectionem utriusque exemplaris. Attamen contextus exigit ut corrigatur ita : *وَنَحْنُ نَرَى كَيْفَ انْحَنَتِهَا* i. e. nos ipsi vidimus quomodo (portatores) inclinarunt ea (signa quae ipsum adorarunt.

tudo tua minime id nobis licere? Profecto id nequaquam ex nostro placito factum est.

(n. 6) Pilatus ait Judaeis : eligite vobis homines fortes et validos qui teneant signa. Elegeruntque homines fortes et validos duodecim viros (a). Et jussit Pilatus ut Jesus secunda vice ingrederetur : cumque secunda vice ingrederetur, signa rursus se inclinantia adorarunt Filium.

(Cap. II)

(n. 1) Pilatus vero terrore comprehensus quaerebat ex tribunali suo surgere : sed puduit ipsum surgere. Atque ecce uxor ejus misit ad illum dicens (b) : nihil sit tibi et huic homini justo, valde enim fui conturbata propter eum hac nocte. Dicunt Judaei Pilato : nonne diximus tibi eum esse magum? Mittendo misit ad ipsam (phantasma), et in somnio illum vidit (c).

(n. 2) Idem autem praeses inspiciens Jesum dixit : quid est hoc, quod modo de te testantur? Ille vero tacebat. Et rursus Pilatus ad ipsum dixit : non loqueris? an nescis potestatem mihi esse te crucifigendi, potestatemque te dimittendi (d)? Ait ei Jesus : etiamsi tibi potestas esset, nonnisi desuper data est tibi illa potestas. Unusquisque enim homo habet potestatem in ore suo bona et mala loquendi. Ast Judaei sua habent labia, atque ipsi criminantur.

(n. 3) Presbyteri (e) et scribae Judaeorum aperientes os dicunt Jesu :

(a) Interpres syrus brevius exhibet n. 6 quam graecus textus.

(b) Math. XXVII, 19. Notandum est lectionem "hac nocte," quae exstat in graeco textu uti et in versionibus syr. cop. et lat., legi in versione copt. s. Math., nec non in nonnullis codicibus version. italae. Cf. Tischendorf Nov. Test. Edit. critic.

(c) Interpres syrus omittit quod in textu graec. ceterisque versionibus addit Pilatus : "scitis uxorem meam cultricem esse Dei et adhaerentem Judaismo,,.

(d) Joan. XIX 10 Quae citatio in nostra versione accuratior est quam in textu graeco aliisque versionibus. Porro cod. noster A tantummodo habet "potestatem mihi esse te dimittendi,, cod. vero B habet integrum textum quem vertimus ܠܐ ܢܝܒܐ ܕܡܝܢ ܕܡܠܟܐ ܕܥܠܝܐ ܕܡܝܢ ܕܡܠܟܐ ܕܥܠܝܐ ܕܡܝܢ ܕܡܠܟܐ ܕܥܠܝܐ (e) i. e. seniores

quid nos criminamur? Primo quod tu sis natus ex fornicatione; secundo quod tua nativitas fuerit in Bethlehem, quodque infantes fuerint tui causa interempti per manum Herodis; tertio quod pater tuus et mater tua propter te aufugerint in Aegyptum, ex eo quod haud fruerentur fiducia in populo, et quod nihilominus te ipsum Filium Dei et regem ecce facis (a).

(n. 4) Ex adstantibus ibidem Judaeis nonnulli distincti viri duodecim, i. e. Lazar, Aster, Antoninus, Jacob, Hamsai, Azaaras, Samuel, Jsaac atque etiam Phinees, Agrippas, Crispus et Judas respondentes dicunt: nos minime asserimus ipsum esse ex fornicatione, imo scimus testamurque hoc eloquium vestrum nullatenus verum esse, quia facta fuerat Mariae desponsatio, cui interfuimus atque adstitimus, vosque universusque populus ibidem fuistis. Dicunt Judaei Pilato: isti sunt ethnicorum filii, et Jesu discipuli, ideoque bene de eo testificantur. Advocans itaque Pilatus ad se Hannan et Cajapham dixit illis: quomodo isti ethnici sunt? Dicunt ei: ethnici quidem erant, modo autem commixti nobiscum facti sunt Judaei. Ajunt duodecim illi viri qui dixerant nequaquam ex fornicatione fuisse Christum: absit! nullatenus nos ethnici sumus, quin potius filii sumus Judaeorum et vera loquimur, et desponsationi adfuimus.

(n. 5) Ait eis Pilatus: vos adjuro per vitam Caesaris, utrum verum sit quod dixistis, ipsum minime esse ex fornicatione. Dicunt ei: nos legem habemus non jurandi. Jurent idcirco ipsi per vitam Caesaris, et nos rei erimus mortis. Pilatus hinc advocans Hannan et Cajapham dixit eis: quamnam defensionem pro hisce profertis?

Dicunt ei illi duodecim: nos equidem veraces sumus cum dicimus minime ex fornicatione fuisse illum, quem populus universus ecce clamat progenitum ex fornicatione. Sunt prorsus isti mendaces. Dicunt et illum magum esse, semetque filium Dei et regem efficere: nequaquam iis fides habenda est.

(n. 6) Jussit autem Pilatus ut extra exiret universus populus, praeter illos duodecim qui pro Jesu testati fuerant, ingressusque ut esset solus, duodecim

(a) Ista sententia desideratur in graeco textu.

illis dixit : quodnam ob dictum petunt (Judaei) eundem interimere ? Ajunt : odio ipsum habent, quoniam in sabbato sanat. Dicit eis Pilatus : ergo propter bonum opus volunt eum interimere ? Ajunt illi : ita sane est.

(Cap. III)

(n. 1) Pilatus extra praetorium egressus ait eis : juro per solem me neque unam (a) invenisse culpam morte dignam in isto viro. Dicunt ei Judaei : nisi (b) esset malefactor, nequaquam eum traderemus tibi. Dicit eis Pilatus : tollite (c) eum vos et secundum legem vestram judicate illum. Dicunt ei Judaei : non licet nobis quempiam occidere (d). Ait illis Pilatus : vobis quidem Deus dixit ne occidatis ; sed numquid mihi dixit ut occiderem ?

(n. 2) Et vocans ad se seorsim Jesum dixit ei : tu (e) ipse es rex Judaeorum ? Ait illi Jesus : an ex temetipso dixisti ? aut alius homo dixit tibi de me ? Ait ei Pilatus : numquid ego Judaeus sum ? Imo gens tua testantur, principesque sacerdotum qui te mihi tradiderunt. Confitere ergo coram me quae fecisti. Respondens Jesus ait ei : regnum meum non est de hoc mundo. Si enim de hoc mundo esset, mei ministri pro me in agone stetissent ne traderer Judaeis. Nunc autem regnum meum non est de hoc mundo. Dicit ei

(a) Luc. XXIII, 22. Notamus in graec. text., uti in Cod. D. evang. s. Luc. legi "οὐδεμίαν αἰτίαν," itemque in vers. syr. pschitta ܐܠܐ ܡܕܡܐ. Attamen versio syriaca uti et versiones copta et latina habent ܐܠܐ ܡܕܡܐ "nullam culpam," Sola deinde versio nostra addit "morte dignam," prouti exstat in evangelii textu.

(b) Joan. XVIII, 30

(c) Joan. XVIII, 31

(d) Joan. XVIII, 34 — 37. graec. equidem textus actorum cum textu evangelico concordat. Syrus vero interpres variantes exhibet sequentes : 1º in vers. 34 ponit in praet. verbum "dixisti," omittit "hoc," et habet "an alius homo," pro "an alii," cf. cod. MS II et vers. aeth. apud Tischendorf Nov. Test. edit. 2º vers. 35 aliquanto liberior adhibetur ab interprete nostro. 3º in vers. 36 omittit versio syr. repetitum "regnum meum," et pro "exhinc," "ex hoc mundo," 4º in vers. 37 pro "in hoc natus sum," habet "in hoc sum,"

Pilatus : ergo rex es Judaeorum ? Ait illi Jesus : tu dicis quod rex sum . Modo autem in hoc sum atque ad hoc veni in mundum, ut omnis qui ex veritate est, audiat meam vocem . Ait ei Pilatus (a) : ergo veritas in terra non est ? Dicit ei Jesus : veritas in coelo est . Et Pilatus iterata vice ait : an veritas in terra non est ? Dicit illi Jesus : an non vides quomodo veritatem dicentes judicantur ab his qui potestatem habent in terra ?

(Cap. IV)

(n. i) Relinquens itaque Pilatus Jesum in praetorio egressus est foras ad Judaeos dixitque eis : ego (b) neque unam culpam morte dignam in ipso inveni . Ajunt illi : iste (c) dixit quod possum dissolvere templum hoc magnum, illudque in tribus diebus aedificabo . Dicit eis Pilatus : quodnam templum ? Ajunt illi : quod Salomon per quadraginta sex annos (d) aedificavit . Dicit Pilatus eis : ego (e) innocens sum a sanguine hujus innocentis . Vos accedite ad ipsum . Illi vero dixerunt ei : sanguis hujus super nos et super filios nostros .

(n. 2) Atque Pilatus etiam ad illos dixit : videte quid facitis : non enim culpam mortis ullam de ipso protulistis . Ipsi autem clamabant : crucifigatur, crucifigatur (f) .

(a) Pro interrogatione "quid est veritas ?", interpretes syrus habet "ergo veritas in terra non est ?", — (b) Luc . XXIII, 22 . Vide notam a pag . 5

(c) Math . XXVI, 61 . Cf . Joan . II, 19, Marc . XIV, 58 . Antiquior versio syriac . evangeliorum . in cod . sinaitico addit "hoc," post "templum," : attamen adjectivum "magnum," neque in evangeliiis neque in textu graec . actorum neque in ceteris versionibus legitur .

(d) Cf . Joan . II, 19

(e) Math . XXVII, 24 — 25 . Porro additio "hujus innocentis," legitur in cunctis codicibus vers . pschitta, nec non in quibusdam codicibus evangelii graecis et latinis . Notandum insuper est nostrum interpretem habere "vos adcedite ad ipsum," pro "vos videte,"

(f) Discrepat in hoc numero versio actorum syr . a textu graec . aliisque versionibus .

(n. 3) Pilatus vero advocans Jesum dixit ei : quid faciam tibi ? Ait illi Jesus : ita (a) datum est. Dicit Pilatus : quomodo datum est ? Ait ei Jesus : Moyses et prophetae ita praenuntiaverunt de morte et de resurrectione mea. Id autem Judaei audientes dixerunt Pilato : quid amplius praeterea quam istam blasphemiam audire cupis ? Dicit eis Pilatus : si sermo hic blasphemia est, tollite (b) eum vos et secundum vestram legem judicate ipsum (c).

(Cav. V)

(n. 1) Nicodemus vero puer quidam ex Judaeis, stans coram Pilato, dixit ei : peto a te, pie, ut dicam coram magnitudine tua pauca verba. Ait praeses : dic quod vis. Respondens Nicodemus ait : ego in synagoga dixi Judaeis, quid vultis cum isto viro ? multa enim facit signa et portenta, et nullus homo talia fecit aut facit. Sinite ergo ipsum abire, neque cogitate adversus ipsum quid mali. Si ex Deo sunt signa, persistent, sin vero ex homine, dissolventur et cessabunt (d). Multi siquidem venerunt ex errore, et, quia a Deo non erant, perierunt ipsi et opera eorum. Et nunc dimittite virum istum : nequaquam is morte est dignus. An, quia morbos vestros sanat, vultis ipsum interire ?

(n. 2) Dicunt Judaei Nicodemo : tu ipsius es discipulus, ex eo quod pro ipso facis verbum. Ait eis Nicodemus : numquid et ipsius est discipulus praeses, quoniam pro eo facit verbum ? Nonne Caesar illum in tali constituit potestate ? Judaei autem frementes contra Nicodemum, acuebant contra ipsum dentes. Ait eis Nicodemus : quid acuitis in me dentes ? an quia a me veritatem

(a) Forsitan legendum *utī*, pro *ita*.

(b) Joan. XVIII, 31

(c) Omittit interpres syrus tum continuationem hujus numeri, tum sequentes numeros. 4 et 5.

(d) Omittit interpres syrus explicitam mentionem miraculorum Moysis et prodigiorum Jannis et Mambris de quibus agunt textus graecus et versiones copt. et lat.

audistis? Dicunt ei : veritatem ipsius tu accipies et pro ipso morieris. Ait Nicodemus : amen accipiam, ut dicitis, amen quaeso.

(Cap. VI)

(n. 1) Ex Judaeis quidam alius exsiliens stetit rogavitque praesidem, ut verbum diceret coram eo, et jussit ipsum loqui. Aperiens ergo suum os locutus est dicens : per triginta et octo annos fui in morbo et paralyticus eram decumbens in lecto (a). Juvenes porro homines me ad ipsum introduxerunt, et, verbum illo proferente, surrexi tollensque lectum meum ambulavi atque in domum meam ivi. Alios quoque multos sanavit cæcos, claudos et daemónicos, atque plurimi ex iis sunt hic adstantes. Dicunt Judaei Pilato nec non illis qui locuti sunt : praeci-pe, Domine, ut huc iidem veniant. Et, postquam venerunt, interrogavit ipsos : quonam die sanavit illos? Et dixerunt : die sabbati. Ajunt Judaei : nonne sic et nos te certiore[m] fecimus? (b)

(Cap. VII)

(n. 1) Atque quaedam quoque mulier, cujus nomen Veronica, ex longinquo inter coetum clamavit dicens : mihi sanguinis fluxus erat, accedensque ad vestem ejus fui sanata (c).

(Cap. VIII)

(n. 1) Multique clamarunt quod propheta est, quoniam resuscitavit mortuos,

(a) Cf. Joan. V, 5 et seqq. Singulare est tamen quod contra textum evangelicum subdit juniores scilicet homines paralyticum illum attulisse coram Jesu.

(b) Deest in syr. vers. n. 2, ubi testimonium de Jesu exhibent coecus et leprosus.

(c) Omittit versio nostra objectionem contra testimonium mulieris.

et daemones ei subiiciuntur.

(Cap. IX)

(n. 1) Pilatus vero (a) advocans universum populum dixit eis (b): scitis quia quovis die festo est consuetudo ut unum vinctum dimittam vobis. Est (c) hic autem vinctus quidam nomine Bar - Abbas et iste qui adest Jesus : quemnam (d) ex iis vultis ut vobis dimittam ? Dicunt ei : Bar - Abbam (e) dimitte nobis. Ait illis (f) : et quid faciam de Jesu ? Dicunt ipsi : crucifigatur (g) . Dicit eis : et quid fecit quod sit morte dignum ? Et adhuc aggravantes voces clamabant : crucifigatur, crucifigatur.

(n. 4) Pilatus (h) deinde accipiens aquam lavavit (i) manus suas dicens : innocens (k) sum a sanguine hujus justi, vos noscitis. Ii autem respondentes

(a) Graec. textus versionesque initio hujus numeri referunt Pilatum advocasse Nicodemum sociosque, eosque quid faciendum interrogavit, ad seditionem cohibendam. Interpres autem syrus hanc additionem silentio praeterit.

(b) Joan. XVIII, 39. Noster interpres omittit "vobis,, post "est consuetudo,, : quod et omittunt quidam codices versionis italae vulgatae.

(c) Cf. Math. XXVII, 16

(d) Cf. ibid. 17

(e) Luc. XXIII, 18

(f) Math. XXVII, 22

(g) ibid. 23

(h) Interpres syrus omittit n. 2, 3 et initium 4. Porro in numero 2 perhibetur Pilatus disceptans cum Judaeis ipsisque exprobrans quod eorum patres Deo, qui illos a servitute Aegypti eduxerat, beneficiisque per desertum cumulaverat, male retribuerint eundemque exacerbaverint, et exinde concluditur haud mirum esse si modo Judaei loquantur male de Pilato. Numero vero 3 inducuntur Judaei clamantes se Caesarem quidem agnoscere regem, minime vero Jesum quem cum Magi tamquam regem adorarint muneribusque honorarint, ad necem quaerendum Herodem jussisse dicunt.

(i) Math. XXVII, 24, omisso tamen "coram populo,, uti prostat in textu evangelico, vel "coram sole,, ut habet textus graec. actorum.

(k) Vide not. (d). ad cap. IV

dixerunt : sanguis hujus super nos et super filios nostros.

(n. 5) Et idem Pilatus dixit ad Jesum : populus tuus incriminati sunt te tamquam suum regem, ideoque jubeo te flagellis caedendum secundum statuta regum, et exhinc ascendes in crucem in horto, ubi capti fuerunt Dymas et Titas, latrones illi (a).

(Cap. X)

(n. 1) Fecit (b) itaque exire Jesum duosque latrones ex praetorio, veneruntque ad locum, ubi crucifixerunt ipsum duosque illos latrones, unum a dextra, alterum a sinistra ejus. Tollentes vero ejus vestes, inter se eas diviserunt, omnesque Judaei adstantes irridebant illum dicentes (c) : alios adjuvavit, semet autem nequit adjuvare. Si Filius est Dei, descendat de cruce, et credemus ei (d)

(n. 2) Unus autem ex duobus audax latro, cujus nomen erat Dymachus ait illi : (e) si tu es Christus, adjuva temetipsum et nos. Ejus vero socius aperiens os ait ei : (f) non vereris Deum tu, qui in eadem damnatione es. Et nos quidem meremur secundum opera nostra, et ecce retribuimur. Iste autem nihil mali fecit, et ecce nobiscum damnationem subit. Dixitque ad Christum (g) : Domine mi, memento mei cum veneris in regnum tuum. Ait illi Jesus : amen dico tibi, quod hodie mecum eris in paradiso.

(a) Sic interpres syrus, qui ex collatione cum graeco forsan ita corrigendus est
ܠܕܝܡܐܣ ܬܝܬܐ ܠܕܝܡܐܣ ܠܕܝܡܐܣ "captus es et Dymas et Titas,"

(b) Interpres syrus omittit spoliationem vestium ante crucifixionem, impositionem coronae spinarum, verba Jesu pater dimitte illis, nec non porrectionem spongiae cum felle

(c) Cf. Math. XXVII, 40, 42 Notandum est autem verbum ܕܝܡܐܣ quod proprie significat "adjuvare," adhiberi etiam sensu "sanare,"

(d) Deest in syr. versione scriptio tituli, usque affixio crucis ligno.

(e) Luc. XXIII, 39

(f) Ibid. 40, 41

(g) Ibid. 42, 43

erunt-
dextra,
serunt,
semet
s ei (d)
nachus
socius
es. Et
autem
um (g):
amen

lus est

tionem
um felle
gnificat

(e) Brevissimus est interpres syrus capitis XII, cum graecus exhibeat Judaeos malo animo quaerentes ad mortem duodecim viros vid. cap. II n. 4, atque Nicodemo et Josepho ab Arimethea minas intendentes. Videtur legendum $\alpha\delta \lambda\omicron\iota\alpha\eta\lambda\alpha\iota \sigma\epsilon\mu\delta\epsilon\omicron$

aperto ostio custodiae, ipsum minime ibi reperierunt. Principes itaque sacerdotum universusque populus, id audientes, commoti sunt prae timore, viderunt - que sigilla esse integra, neque erat fenestra domui, in qua illum incluserunt.

(Cap. XIII)

(n. 1) Sedentes itaque mirabantur propter Ioseph (quod minime reperi- tus fuerit in custodia). Venientes porro custodes, qui custodiebant Jesu sepulc- rum, dixerunt (a) quod, magno terraemotu facto, descendens angelus de cœlo aperuit ostium sepulcri, ejus aspectus erat sicut fulgur et vestis alba sicut nix, sedebatque super lapidem atque prae timore ex eo veluti mortui facti sumus, audivimusque illum dicentem mulieribus, quae expectabant ibidem : nolite vos timere, scio enim vos quaerere Jesum, qui crucifixus est : non est hic, sed surrexit sicut dixit, venite videte locum ubi positus erat Dominus noster, et ite dicite discipulis ejus quod surrexit e mortuis et ecce praecedit vos in Galilae- am, uti dixerat vobis, et ibi illum videbitis (b).

(n. 3) Dicunt Judaei custodibus illis : ne cuiusquam dicatis verbum istud; quin accipite vobis munus ingens, et, si quis vobis dixerit : quid est hoc quod factum est ? dicite quod discipuli (c) ejus venientes nocte furati sunt ip- sum, et si id a praeside audietur, nos ei suadebimus vosque absque cura effi- ciemus. Plurimam itaque pecuniam illi accipientes dixerunt sicuti ipsos edocu- erant principes sacerdotum Judaecorum. Erantque in timore et tremore propter id quod factum est.

(a) Math. XXVIII, 2 — 7

(b) Omittit versio syriaca n. 2, in quo prius perhibentur Judaei custodes interro- gantes de mulieribus quibus resurrectio Jesu ab angelo fuit nuntiata, de hora resur- rectionis etc. et dein referuntur opportuna responsa custodum.

(c) Math. XXVIII, 13, 14, 15

(Cap. XIV)

(n. 1) Vir autem quidam nomine Phinees et Addai et Aggai levitae venientes narrarunt sacerdotibus Judaeorum dicentes : vidimus Jesum et discipulos ejus sedentes super montem olivarum illumque eis dicentem : exite (a) praedicate et docete in universam creaturam et baptizate in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti . Et cum haec diceret ascendit in cœlum . Et multi qui ita audierunt crediderunt .

(n. 2) Principes autem sacerdotum et levitae videntes dixerunt (b) illis qui affirmabant Jesum ascendisse : si vos venistis ut orationem Deo daretis, orate et redite in regionem vestram . Quid statis multiplicantes eloquium ? Dicunt eis : vivus est Dominus Deus Patrum nostrorum quod ita nos vidimus .

(n. 3) Ii autem principes sacerdotum, id audientes, magno luctu luxerunt dixeruntque : quid est hoc signum, quod apparuit in Israel ? Ille enim deceptor (c) dixerat quod post tres dies resurgam . (d)

(Cap. XV) (e)

(n. 2) Haec iis loquentibus, vir quidam nomine Simeon venit et narravit

(a) Textus graec. et inde provenientes versiones copt. et lat. proferunt versum Marc. XVI, 15 — 18; nostra autem versio profert Math. XXVIII, 19

(b) Numerus 2 in textu graeco fusius exponitur additurque ibidem principes sacerdotum pecunia corrupisse illos testes atque jussisse ut in Galilaeam pergerent .

(c) Math. XXVII, 63

(d) Amplior est hic numerus in graec. textu et versionibus copt. et lat. : ibidem et additur n. 3 ubi perhibentur Hannan et Cajaphas suadentes Judaeos ne credant custodibus ex eo quod sint alienigenae .

(e) Interpres syrus omittit numerum 1 textus graeci, ubi adducitur Nicodemus commemorans testimonium Phinees et Aggai de Christi ascensione et hanc confirmans exemplo assumptionis Elisaei et Eliae .

principibus sacerdotum et Judaeis quod vidit Ioseph in sua urbe Arimathea . Audientes ergo de Ioseph commoti sunt valde, scripseruntque ad ipsum epistolam supplicem ei dicentes : scimus quod nos tamquam maledicti tibi sumus, attamen nobis morem gere, et veni ad patres tuos et filios tuos . Contristati enim sumus quod minime te invenimus . Et quoniam malum consilium consiliati eramus de te, dissipavit Deus nostrum consilium .

(n . 3) Quae scripta (a) miserunt dantes iis qui illa adferebant signum et dicentes : si ipse illa scripta legerit, venturus est ; sin vero minime ea legerit, nequaquam vobiscum veniet . Homines ergo illi venerunt ad Ioseph, dixeruntque pacem ipsi atque universae ejus domui et cuncto populo . Atque is vicissim dixit eis : pax vobis . Dein tradiderunt illi epistolam et manducarunt biberuntque .

(n . 4) Exinde gaudentes venerunt Hierosolymam, et Ioseph cum eis . Nicodemus autem ipsum suscepit in suam domum magnumque fecit convivium .

(n . 5) Et die altera sedit universus populus, rogavitque Iosephum ut sederet cum illis, seditque prope Hannan et Cajapham . Et nemo aliquid loquebatur . Respondens Ioseph dixit : ut quid me advocastis ? Dixerunt ei : adjuramus te per legem, noli nobis quid celare, ne unum quidem verbum .

(n . 6) Is autem dixit illis : quum me die parasceve hora decima vos incluseritis, manserimque ita totam per diem sabbati, ecce media nocte, cum stans orarem, magnus factus est motus, vidique veluti fulgur terroreque correptus cecidi super terram . Jesus tunc meis manibus tenens me erexit, eduxitque ex carcere, ubi eram inclusus, atque aqua, quasi quantum pugillo continetur, deflexit ex capite meo ante pedes, odorque suavis unguenti nares meas percussit, et audivi vocem dicentem : ne timeas Ioseph . Aperiens autem oculos vidi Jesum et extimui, putavique phantasma esse ; atque orans oravi . Ille vero mihi dixit : an nescis quod si daemon audit quempiam orantem fugiendo fugit ? Et intellexi quae ad me loquebatur, eique dixi : Rabbi, Eliasne es ? Et ait mihi : non sum ego Elias . Dixi ei : Domine, quis ergo es ? Et mihi ait : egomet sum Jesus,

(a) Amplioribus verbis in textu graeco continentur numeri 3, 4, 5, 6

cujus corpus a Pilato petiisti idemque corpus sindone involvisti, et super ipsius vultum circumduxisti sudarium, illudque deposuisti in tuo sepulcro exciso. Et dixi ei : ostende Domine mihi sindonem illam. Eamque mihi ostendit, cognovique ipsum esse Jesum. Dein me sua manu apprehendens constituit in mea domu, dixitque mihi : usque ad quadraginta (a) dies haud egredieris ex domu tua ; ego autem vado in Galilaeam ad fratres meos.

(Cap. XVI)

(n. 1) Haec porro audientes principes sacerdotum et levitae ceciderunt super terram, jejunaruntque usque ad horam nonam. Joseph autem et Nicodemus accedentes rogarunt Hannan et Cajapham cunctosque presbyteros populi ut manducarent panem, quoniam sabbatum imminens erat ut ingrederetur : et manducarunt biberuntque et quisque in domum suam abiit.

(n. 2) Principes autem sacerdotum, levitae et presbyteri (b) inter se dicebant : quoniam est calamitas ista, quae nobis contigit ? Nos enim patrem et matrem ejus noscimus. Dixit doctor Levi : sane cognosco ejus parentes qui Deum timebant et ab oratione minime recedebant decemque praecepta observabant, (c) et cum natus eis fuerat Jesus, illum in istum locum detulerunt, Deoque pro eo sacrificium obtulerunt, et Simeon archidoctor eum suis suscipiens ulnis dixit ipsi (d) : dimittis tu servum tuum in pace secundum verbum tuum, ecce enim viderunt oculi mei misericordiam tuam, et parasti lucem ante faciem tuam coram populo et coram cunctis gentibus et gloriam tuo populo Israel. Et benedixit ei Simeon et dixit ad Mariam matrem ejus : nuntio tibi nuntium de puero isto. Ait : bonum sit, Domine mi. Et dicit ei Simeon : positus est iste

(a) Sic in cod. B لا اربعين "ad quadraginta," Cod. A erronee legit لا اربعمائة "ad quadringentos,".

(b) i. e. seniores populi.

(c) Luc. I, 29 — 32

(d) in textu graec. versionibusque pro observantia decem praeceptorum habetur "ter in anno decimas offerunt."

in lapsum et in surrectionem (a) in Israel atque in signum quod dicitur contradictionis.

(n. 3) Dicunt Judaei doctori Levi : quomodo tu ista audisti ? Ait eis : nescitis me ab ipso i. e. Simeone didicisse legem ? Et legisperitum vocarunt, ipsumque jurare fecerunt, juravitque eis verum id esse (b) .

(n. 6) Deinde Jahar ait : Moysis prophetae mortem nemo vidit, neque de ea aliquis audivit . Scriptum est enim in lege Domini (c) mortuum fuisse Moysem coram oculis Domini et non cognovit homo sepulcrum ejus usque ad hodiernam diem . Rabbi Levi ait : hic ipse est de quo Simeon dixit : ecce (d) iste positus est in lapsum et in surrectionem atque in signum quod dicitur (e) in Israel . Et Rabbi Isaac ait : scriptum est in lege Judaeorum : ego (f) mitto angelum meum ante eum, ut is eat ante faciem tuam et custodiat te in omnibus viis tuis .

(n. 7) Hannan et Cajaphas ajunt : recte protulistis quod scriptum est in lege : Enoch enim minime gustavit mortem, neque sanctus Elias .

(a) Ibid. 34 . Porro post "in lapsum et surrectionem,, omittit interpret noster "multorum,, : qua in re convenit cum textu hujus versus uti legitur in comentario s. Ephraemi in Diatesseron . Vid. Moesinger : Evangelii concordantis expositio pag. 28 .

(b) in textu graec. versionibusque copt. et lat. in fine hujus numeri 3 subditur praesides synedrii misisse in Galilaeam homines, qui arcesserent ad Jerusalem Addai, Phinees et Aggai cf. cap XIV (n. 1) ut dicerent quomodo viderint ipsi Jesum in caelum assumptum . Hinc subsequentibus numeris 4, 5 et initio 6 ibidem refertur missos perrexisse in Galilaeam, perquisisse tres viros, eosque comitato's esse ad synedrium ubi, singuli seorsim interrogati, pari ratione testati sunt suis oculis vidisse Dominum ascendisse in caelum .

(c) Deuter. XXXIV, 5, 6

(d) Luc. II, 34

(e) Omittitur vox . *hinc* ? "contradictionis,, .

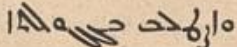
(f) Exod. XXIII, 20

Jesus autem verbum loquutus est Pilato, cumque vidimus ipsum, percussimus eum super maxillas, posuimusque in capite ejus coronam spinarum. Vidimus ipsum caesum quoque flagellis, a Pilato condemnationem pertulisse, cruci in Golgotha appensum (a), duobus cum eo crucifixis malis Tito et Dymacho, potasse eundemque acetum in felle, et lancea in latere transfixum, Longino milite ipsum feriente, corpusque ejus nobilem decurionem Josephum petiisse : quum autem surrexit, ipse ascendit ad coelum. Audivimus quod protulit Rabbi Levi comprobans doctorem Simeonem qui dixerat : ecce hic positus est ad lapsum et ad surrectionem in Israel (b). A Domino hoc factum est et mirabile fuit in oculis nostris (c).

Sciendo porro noscitis, domus Israel, maledictum esse omnem, qui super lignum (d) appenditur. Alia lex quoque scribit docetque perire debere de terra Deos qui coelum et terram haud fecerunt.

Principes autem sacerdotum et levitae iis responderunt : quoniam ejusmodi traditionem statuitis, neque removetis a nobis memoriam ipsius, scitote quod ille tenebit usque in saeculum sibi novum populum excitabit.

Et dixerunt principes sacerdotum : maledictus omnis qui adorabit opus manuum hominum, universusque populus ait : amen (e).

(a) Ex cod. B ubi additur

(b) Luc. II, 34

(c) Psal. CXVII, 23; Math XXI, 42; Marc. XII, 11

(d) Deut. XXI, 23; Galat. III, 13

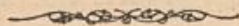
(e) In textu graec. nec non in versione copta absolvit libellum istum hymnus quem universus populus Deo persolvit : benedictus Dominus qui requiem dedit populo suo etc. postque hymnum decantatum additur ibidem " quisque ivit in suam domum". In latina versione discrepat finis libelli aliquantulum a graeco textu.

(Epigraphe)

Absolutae sunt memoriae
Domini nostri Jesu Christi

Ego (a) Anaiias hebraeus legem didici, legique memoriam Jesu Christi . Factus sum dignus et ipsius baptisate fui baptizatus . Praeci- piens porro eodem tempore reperi "υπομνήματα", de Domino nostro Jesu Christo, quae Judaei coram Pontio Pilato consignarunt scriptis lingua quidem hebraica . Dei autem gratia potui illa i. e. hypomnemata in graecum sermonem vertere ad cogniti- onem illorum qui invocant nomen Jesu Christi (b) .

Faciat ipse misericordias super universam creaturam, super eum qui scri- psit et super peccatores qui legunt et qui audiunt : amen, amen .

(a) Subscriptio ista tamquam prologus praefigitur initio libelli tum in graeco ejus- dem textu, tum in versionibus copta et latina inde derivatis.

Porro nomen ejusdem libelli ex hebraico in graecum interpretis appellatur in textu graeco *Ανανίας*, in copta versione Aenias, itemque in latina; in utroque autem codice vetustae interpretationis syriacae dicitur Anaiias (ܐܢܝܐܝܐ).

(b) Post haec in graeco textu versionibusque copta et latina additur, interpretationem libelli ex hebraico in graecum factam fuisse ab Anania anno decimo octavo Flavii Theodosii et quinto Valentiniani indictione nona.

Appendices

Praenotanda

Una cum hic edito libello qui inscribitur "hypomnemata Domini nostri Jesu Christi," et qui communiter "acta Pilati," dicitur, conjunctae continentur in bibliothecae nostrae praedictis codicibus syriacis A, B duae apocryphae epistulae, quarum prior est Pilati ad Herodem, altera Herodis ad Pilatum : reperitur et ista secunda epistula in ejusdem bibliothecae nostrae alio codice characteribus nestorianis exarato anno graecorum 1920 quem litera C designamus (a)

Binis hisce epistulis adnectitur in praefatis codicibus A, B epistula cujusdam Theodori (ܐܘܕܝܘܪܐ) ad Pilati, et hujus breve responsum ad illum de Jesu crucifixione.

Praeterea in codicibus A, C inter testimonia exterorum exhibetur epistula cujusdam Longini ad Caesarem Augustum, et hujus ad illum responsum de Persis Orientis qui advenerunt in Judaeam ut munera offerrent puero in ea nato.

Tandem in solo illo codice A, inter praefata testimonia exterorum de Christo, allegatio perhibetur ex scriptis cujusdam auctoris nomine Orsinii (ܐܘܪܫܝܢܝܘܨ) qui tempore Tiberii Caesaris vivebat quique testatur se a litteris quas Pilatus ex Judaea ad Tiberium Caesarem misit audisse de morte cujusdam viri quem Judaei crucifixerunt et de rebus horrendis quae tunc peracta sunt.

Quamoberem nobis visum est operis pretium esse apocrypha ista tamquam appendices in praesenti editione adnectere libello "acta Pilati," etsi minime iisdem insit valor ac illi.

(a) Istaе duae epistolae iam fuerunt editae a Wright in "contribution to the apocr. litter. of the N. T.," ex cod. Mus. Brit. 14609 exarati an. 587 Domini.

IV. Longini epistulam ad Caesarem Augustum, et hujus responsum ad Longinum de Orientis principum adventu in Judaeam munerum offerendorum gratia nato ibidem puero, praeter Jacobitarum etiam codices Nestorianorum exhibent, eandemque insuper in suo chronico inseruit Michael patriarcha, qui praeterea Longinum nuncupat sapientem Romanum ܠܚܘܢܝܐ ܕܪܘܡܐ (Vid. edit. Chabot l. v, c. 10 pag. 139).

V. Ex memorato haud semel nostro codice quod litera A notavimus depromitur ultimo loco cujusdam nobis adhuc ignoti auctoris nomine Ursinii, sive Orsinii citatio, quae testatur, tempore quo idem florebat scriptor, misisse Pilatum epistulam ad Caesarem Tiberium de morte Christi a Judaeis crucifixi. De eadem epistula a Pilato ad Tiberium scripta exstant et testimonia s. Justinii apolog. 1, 35, 48, Tertulliani apog. 21, Eusebii Caes. hist. eccl. IX 5, 7. Etiam praedicti Ursinii allegationem paucioribus contractam verbis profert in chronico idem Michael patriarcha Jacobitarum (Vid. edit. Chabot l. v, c. 10 pag. 144).

Epistula quam Pilatus scripsit Herodi tetrarchae

Pontius Pilatus Herodi tetrarchae pacem

Scias ergo et videas me, ea die, qua mihi tradidisti Jesum illum Christum, mei ipsius misertum per lotionem quoque manuum obtestatum esse me innocentem esse a sanguine illius, qui initio tertiae diei de mortuis resurrexit. Tunc tuum placitum, o Herodes, in illo exequabar, cum nempe velles ut tibi ego particeps essem in crucifixione ejus. Modo autem a centurione nec non a satellitibus, qui illius sepulcrum custodiebant, didici eum ex mortuis surrexisse. Ratum maximopere habeo quod mihi relatum est, ipsum videlicet apparuisse in Galilaea in eodem quo indutus erat corpore, in eadem figura, voce, doctrinaque, iisdemque suis discipulis, quin quid prorsus innovaret, imo eundem cum fiducia praedicare resurrectionem, regnumque aeternum, ita ut suis doctrinis exultent ecce justi et coeli laetentur et terra.

Ecce etiam mea uxor Procla credit in visionibus illis, quae ei tum apparuerunt, cum mitterem qui Jesum Christum traderent populo Israel, propter malam quæ tibi de eo voluntatem inerat. Uxor quoque mea, audiens ipsum resurrexisse et apparuisse in Galilaea, secum ducens Longinum centurionem et satellites duodecim qui illius sepulcrum custodiebant, secundum magnam visionem quam noctu vidit, perrexit ut obviam iret Christo. Vidit autem illum super agrum aratum sedentem, maxima multitudine eundem circumdante, et docentem magnalia Patris, ut omnes admiratione capti et a moerore recreati dicerent : hic, qui est mortuus crucifixusque, revera et resurrexit!

Cum autem stupefacti starent et ipsum intuerentur, respexit ipse ad nos, nobisque dixit : curnam, Procla, haud creditis mihi? scitote quod est hoc testamentum quod dedit Deus patribus. Nam in illo dictum fuit : omne corpus, quod perierat, vivet per mortem mei ipsius, quem vidistis et modo ecce videtis

quod vivus sim, quique crucifixus fui et multa sum perpessus, eoque ut intra sepulcrum fuerim conditus. Nunc vero audite me : non omne corpus morietur. Credite in Deum Patrem meum et in me credite. Ego enim aperui mortis ruinas contrivique portas inferi. In meo adventu, qui futurus est in fine, homines eodem corpore quo induti reperiuntur resurgent et glorificabunt Patrem et Jesum Christum Deum, illum ipsum qui crucifixus est tempore Pontii Pilati.

Procla autem uxor mea talia audiens, una cum militibus qui cum ea erant, venerunt me de his certiorum facere cum flerent. Pectora autem sua quotidie percutiebant jejunantesque gemebant quod adversus illum et ipsi fuerunt, atque in mentem revocabant facinora quae milites perpetrarunt in ipsum.

Ut autem et ego uxoris meae vestigia sequerer, angustias passus decumbendi super terram, atque indumento modesto induendi, mecum una cum uxore mea adduxi milites quinquaginta et perrexi in Galilaeam ad Jesum, ut illum viderem. Cum in via itaque irem, testabar quod ea, quae fecit Herodes, in meam perniciem fecit. Reconciliatus enim mecum coegit me ut manus meas armarem in ipsum, judicaremque judicem omnium, flagellaremque justum et Dominum justorum. Dum accederemus porro ad ipsum, Herodes, rumor auditus est magnus ex coelo atque territum tonitru, commotaque est terra et exhalavit odorem suavem cui odor neque in templo Hierosolymae similis apparuit, neque usquam talis fuit. Jesus vero vidit me cum in via starem, atque ego vidi ipsum stantem et alloquentem coetum, qui in via eum circumdabat. Oravi deinde in corde meo, o Herodes, quoniam agnovi illum ipsum esse quem mihi tradidistis ut crucifigerem jussu vestro, eundemque esse Dominum creaturarum creatoremque omnium. Et cum me intueretur, lacrimavit super me et meam uxorem. Quem cum nos viderimus, omnes simul cecidimus pronis faciebus coram pedibus ejus, magnaue voce dixi : peccavi, Domine mi, cum judicaverim te, qui in aequitate omnium vindex es ! Haud novi te ipsum esse Filium Dei ! Ego quidem adspicebam corpus tuum, minime vero intuebar in tuam divinitatem quae est ad intuitus. Etenim, Domine, Herodes una cum Israel filiis coegerunt me ut malum tibi afferrem : eja ergo miserere mei Deus Israel. Mea autem uxor magna voce dixit :

tu es Deus coeli et terrae, quae tua sunt, Deus Israel. Ne mihi retribuas secundum opera mei viri Pontii Pilati, neque juxta placita filiorum Israel, neque juxta cogitationes sacerdotum : sed memorare mei viri peccatoris in tua gloria. Deus autem noster accedens erexit me et uxorem meam atque milites qui nobiscum erant. Ego autem intuitus ipsius corpus, vidi in illo vulnera quae passus est in cruce. Is vero manus suas super humeros meos ponens dixit mihi : te beatum (a) dicent omnes generationes omnesque patres justi et recti. Tu factus es dignus qui videres faciem meam, quam illi expectabant ut ei obviam occurrerent, minime tamen eam viderunt.

Tempore ergo tuo, Herodes, Dominus temporum Filius hominis, Filius Excelsi qui est ex Excelso aeterno surrexit ex mortuis et glorificatur in excelsis ab omni creatura quam creavit et condidit in saecula saeculorum. Amen.

(a) Eusebius Caesarensis postquam in hist. eccl. 1. II c. 6 narraverit ex Joseph de bello Judaico II Pilatum reddidisse Judaeos sibi maximopere infensos tum quia intulerit in templum Hierosolymae statuas Caesaris, tum etiam quoniam expendendum sacrum templi thesaurum jusserit ad construendum aquaeductum, subdit ibidem c. 7 "eundem Pilatum sub Cajo imperatore, qui successit Tiberio angustis dictam ob causam plurimis et vehementibus vexatum sibi necem conscivisse, atque ita per manum suam ipsum recepisse poenam quam merebatur, et repente eundem attigisse justum Dei judicium". Quae prorsus minime videntur cohaerere cum ejusmodi declaratione a Christo resurgente ipsi significata beatum nempe eum dicturas esse omnes generationes.

II

Epistola quam scripsit Herodes Pilato

Herodes Pontio Pilato Hierosolymae praesidi pacem

Cum vehementi affligar moerore ad te ista scribo, ut, cum ea audieris, commisereris mihi. Praedilecta etenim mea filia nata ex Herodiade, cum, recreationis causa, deambulare super aquas glacie concretas, en sub ejus pedibus eadem disruptae sunt, et illa in profundum ruit toto corpore, attamen caput ipsius divulgum super glaciei superficiem remansit (a). Ecce autem mater ejusdem illud ablatum caput super genua ad sinum complectitur! En tota mea domus maximo in luctu est! Ego vero cum audierim de homine illo Jesu, volui ad te venire ipsum tantummodo ut aspicerem, ejusque audirem verbum, videremque an hominum verbo sit simile. Sed ecce ob scelera quae in Joannem illum baptistam perpetravi, atque propterea quod Christum irrisi, debita poena, prouti mereor, me ecce retribuam jam nosco. Plurimum namque sanguinem (b) exterorum filiorum effudi super terram: ideoque justa Dei judicia sunt, ut quisque secundum opus suum recipiat.

Tu autem qui dignus fuisti ut illum Deum - hominem scires inspiceresque, sume tibimet onus legis praedicatorum sacerdotumque. Conveniens enim est

(a) Ex plurimis indiciis, ex quibus fit manifestum hanc epistolam Herodis ad Pilatum supposititiam esse, proculdubio censenda est poena avulsionis capitis qua confingitur ideo fuisse mulctatam Herodiadis filiam quod ipsius rogatu (Math. XIV) decapitatus fuerat Joannes B.

(b) Dicendum est interpolatorem quemdam post commemorata facinora in Joannem B. et in Christum induxisse hic contra seriem rerum et chronologicam veritatem mentionem infantum Bethlehem quos trucidandos jusserrat non jam Herodes tetrarcha cui adscribitur fictitia epistola, sed Herodes senior dictus magnus (vid. prænотanda pag. 30)

ut vos oretis, quoniam vobis datum est regnum cœlorum juxta effatum pophetarum eorumque Domini Jesu Christi. Lysanias (a) porro meus filius in angustia horae agoniae versatur, insuper et ego in maxima angustia atque periculo sum, hydropisi (b) enim laboro graviterque prostratus jaceo, propterea quod justum illum Joannem aquae baptismi institutorem vexaverim. Justa equidem, frater, Dei judicia sunt.

Deinceps, praeter tam magnum meae domus luctum, conjugis meae sinister oculus obcoecatus est, quoniam heu! rectitudinis oculum volumus obcoecare. Non est pax, ait Dominus, operantibus scelera. Ex nunc magna calamitas ventura est sacerdotibus legisque scribis, ex eo quod tibi Justum tradiderint. Hic est mundi finis, quod desierint esse populus haeres. Filii enim Judae eiicientur foras, quoniam minime observarunt ea quae de Domino atque de ejus filio praedicarunt (c).

Praecingens igitur tuos lumbos consequere justitiam, noctu diuque una cum conjuge tua Procla in memoriam referens Jesum Christum. Victoria enim et regnum erunt vestra, h. e. vobis qui estis gentes. Nos autem populus fuimus nequam, Justumque irrisimus.

Si modo locus datur preci, Pilate, cum uno eodemque tempore in potestate ambo fuimus, rogo ut sollicite domum meam sepelias. Aequum est namque ut sepeliamur a te, potiusquam a sacerdotibus illis quos post breve tempus in adventu Jesu Christi vindicta attinget, uti inquit Scriptura sacra.

Vale una cum Procla conjuge tua. Ecce misi tibi filiae meae inaures, meumque annulum, ut penes te sint retributionis memoria in die extremo.

(a) Lysanias iste qui dicitur filius Herodis tetrarchae, non est confundendus cum alio Lysania cui post mortem Herodis magni hujus regni provincia Abilene concessa fuit.

(b) Hydropisis aegritudo quae fingitur inflicta Herodi contraponitur reatui interemti ab eodem Joannis B. institutoris baptismi aquae.

(c) Iteratis verbis instat in declaranda reiectione seu reprobatione populi Judaeorum et praeelectione gentium.

Jamdudum ex corpore meo vermes pullulare coeperunt (a) : scilicet jam hic pœnam in mundo luo, et a futuro judicio timeo. In duobus sumus judiciis coram famulis Dei vivi : ast hujus quidem sæculi judicium ad tempus est, futuri vero aeternum.

III

Epistola quam Theodorus scripsit Pilato

Sic autem scripsit Theodorus Pilato praesidi :

Vir contra quem vociferatio a filiis Hiersolymae concitata est ut in crucem tolleretur, si jure id illi expostulabant, quare ipsorum justae expostulationi minime tu annuisti? Sin vero haud aequè id illi expetebant, quomodo tu legem praetergressus imperasti quod ab aequitate recedebat?

Pilatus autem ei respondit :

Quoniam quidem prodigia patrabat, nolebam eundem in crucem extollere, quia vero ejus accusatores dixerunt ipsum semet regem vocare, eundem in crucem extuli.

(a) Videtur in isto apocrypho documento ad Herodem tetrarcham transferri quae Joseph (Antiq. XVII) narrat de horribili morbo Herodis Antipatri, scilicet ipsius verenda putrefacta scatuisset vermiculis, accedente foeda nec minus molesta tentigine non sine foetore gravissimo. Porro Eusebius hist. eccl. II, 4 refert ex Josepho (Antiq. Jud. XVIII) Herodem una cum uxore Herodiade fuisse in exilium pulsos jussu Caii Caesaris.

IV

Longinus in sectione III sui operis de bellis Romanorum et de victoria ab iis relata de Antiochia Syriae quae ipsis subiecta evasit sic scripsit Caesari Augusto :

Persae de Oriente transgressi sunt tui regni ditionem euntesque in Judaeam obtulerunt munera puero qui ibidem natus est. Quis autem ille sit et cujusnam filius, hactenus haud audivimus. Tuum ergo modo est de hoc inquirere.

Memorato autem Longino sic respondit Augustus :

Herodes, quem ibidem reliquimus satrapam, nobis scripturus est atque certiores redditurus de hoc de quo nobis scripsisti, quisnam scilicet sit ille cui miserunt munera et quemnam ob finem.

V

Ursinius quoque in tractatu 5 ait :

Maxima nobis fuit perturbatio, nosque comprehendit timor cum sol præter consuetudinem obtenebratus est, cum alias interdum, obscurabatur audivimus-que terraemotum maximum factum fuisse, calamitatesque horrendas contigisse in oppidis Judaeorum : et en hodie didicimus accepimusque ex epistola quam Pilatus ex Judaea ad dominum nostrum Caesarem Tiberium misit, ut nuntiaret horrenda ista omnia quae evererunt morte unius illius viri quem Judaei in crucem extulerunt.

Audienes ista Caesar misit amovitque a munere Pilatum, propterea quod placito Judaeorum obtemperavit, minasque denunciavit est iisdem Judaeis qui crucifixerunt Dominum nostrum.

pag.

6
2
1
8
8
7
7
1

PAG.

3

«

«

4

«

5

«

8

20

29

«

pag.

[illegible]

PAG.	L.	ERRATA	CORRIGE
		post	adde tit.
3	10	libelli apocryphi	3 de aetate ad quam referendus libellus
«	18	appugnandum	oppugnandum
«	25	exemplariorum	exemplarium
4	17	indictione	indictione 9.
«	21	efformatus	efformata
5	8	cum commemoratur	commemoratur
«	26	graeco	graecum
8	27	ex evangelico	ex evangelica
20	7	in not. usque	eiusque
29	10	ad Pilati	ad Pilatum
«		ult. iisdem insit	iisdem idem insit

IV

Longinus in sectione III sui operis de bellis Romanorum et de victoria ab iis relata de Antiochia Syriae quae ipsis subiecta evasit sic scripsit Caesari Augusto:

Persae de Oriente transgressi sunt tui regni ditionem euntesque in Judaeam obtulerunt munera puero qui ibidem natus est. Quis autem ille sit et cujusnam filius, hactenus haud audivimus. Tuum ergo modo est de hoc

horrenda ista omnia quae evenerunt morte animae illius quae crucem extulerunt.

Audienes ista Caesar misit amovitque a munere Pilatum, propterea quod placito Judaeorum obtemperavit, minasque denunciavit est iisdem Judaeis qui crucifixerunt Dominum nostrum.

Chris
littera
indica
Pilati
pag.

2

2

①

2

2

2

2

2

2

•

9

1

9

1

Monitum

pag. 40 lin.

[illegible]

January 4, 1881

of all kinds of things of the earth

[illegible]

(2) $\sqrt{0.0001} = 0.01$ $\sqrt{0.0009} = 0.03$ $\sqrt{0.0016} = 0.04$ $\sqrt{0.0025} = 0.05$

അപ്പോൾ : മറ്റു പല പാഠങ്ങൾ

١. قَتَلَهُ؟ مَجَسًا حَدِيْه لَهْ كَلِمَا (3)؛ مَلَحَاحًا، سَالِدًا (4) سَمَحَ مَحَا مَقَحًا
 حَا حَا سَمَحَ سَمَحًا حَا سَمَحَ سَمَحًا (5) سَمَحَ سَمَحًا سَمَحًا سَمَحًا سَمَحًا سَمَحًا
 حَمَحًا (6) سَمَحًا سَمَحًا سَمَحًا سَمَحًا سَمَحًا سَمَحًا

അപ്രകാരം പ്രകാരം (7) അനുബന്ധം 100 100 ചുരുക്കം

1. אֲנִי וְעַמִּי יִשְׂרָאֵל הָיָינוּ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ.
 וְעַתָּה הֵשִׁיבֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְשִׁבְרֵנוּ תִּשְׁבֹּר.

(1) Ex duobus praedictis nostrae bibliothecae codicibus A, C — Michael quoque patriarcha Jacobitarum in suo chronico eandem Longini quem dicit ; "sapientem Romanum", epistolam ad Caesarem Augustum et hujus ad ipsum responsum profert. Cod. bibl. nostrae pag ٩١, et in edit. Chabot l. V c. 10 pag. 139.

(2) C. ita exhibet titulum epistolae :

(3) A. B $\frac{1}{2} \frac{1}{2} \frac{1}{2}$

(4) C മേ:മം കൃഷ്ണമൂല മേ:മം

(5) C 0130; 001

(6) A, B haec omitunt.

(7) Deest in C responsum Augusti.

8

ואנחנו נקרא מִתְּמַל (1) דְּמַלְמַל אִי וְנִשְׁמַע מִפִּי הַיָּד הַזֶּה אֲדָמָה
 אִי שֶׁמֶר חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי . (2) מִיָּדָה לֵב (3) מִתְּמַל וְכִנָּה סְחַמְלָה
 וְכִי . וְנִשְׁמַע לֵב / אִי וְנִשְׁמַע מִפִּי הַיָּד הַזֶּה אֲדָמָה . (4) מִיָּדָה לֵב
 מִתְּמַל אֲדָמָה וְנִשְׁמַע מִפִּי הַיָּד הַזֶּה . (5) אִי מִתְּמַל / אִי מִיָּדָה (6)
 מִיָּדָה וְנִשְׁמַע מִפִּי הַיָּד הַזֶּה . (7) אִי מִיָּדָה . (8) מִיָּדָה מִתְּמַל
 מִיָּדָה חֵר פִּינֵה מִלָּא . (9) אִי מִיָּדָה . (10) אִי מִיָּדָה . (11) אִי מִיָּדָה . (12) אִי מִיָּדָה . (13) אִי מִיָּדָה . (14) אִי מִיָּדָה .

III

לֵב / אִי (10) וְנִשְׁמַע מִפִּי הַיָּד הַזֶּה

לֵב / אִי וְנִשְׁמַע מִפִּי הַיָּד הַזֶּה :

חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי
 חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי
 חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי
 חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי

חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי

חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי
 חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי חֵר פִּינֵה מִלָּא / אִי

- (1) C omittit מִתְּמַל — (2) Deest in C אִי — (3) B חֵר פִּינֵה מִלָּא
 (4) omittit C אִי — (5) B חֵר פִּינֵה מִלָּא
 (6) Deest in C חֵר פִּינֵה מִלָּא — (7) C omittit חֵר פִּינֵה מִלָּא
 (8) Deest in C חֵר פִּינֵה מִלָּא — (9) A, B habent חֵר פִּינֵה מִלָּא
 (10) Ex duobis praefatis codicibus A, B

[illegible][illegible]

(1) Erronee exhibetur in tribus codicibus nomen **𐭪𐭫𐭮𐭭** : in A, B quidem **𐭪𐭫𐭮𐭭𐭮𐭭**, in C **𐭪𐭫𐭮𐭭𐭮𐭭𐭮𐭭** scribitur.

(2) A, B habent $\text{حَدٌّ} \text{—}$ (3) C omittit مِلًّا

(6) C ከሌሎች ሁሉም - (7) C ይቀርባል

(10) C omittit — (11) C omittit

سید محمد جمال داس جلال C (13) - سید محمد جمال C (12)

(14) C *habeo* o' — (15) C *omittit* jia,

[illegible]

Q. 4

2 اذنا وادى فمهم للمنهى للهدا

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

על דהן סה פילקס מלא הארץ אנהם הארץ : משה אמר ו
הנחם הנחם ארץ והנחם ארץ. משה הנחם ארץ
האנחם הנחם ארץ ארץ. משה פילקס ארץ ארץ
הנחם ארץ ארץ. משה ארץ ארץ ארץ
אנחם ארץ ארץ. משה ארץ ארץ ארץ
הנחם ארץ ארץ. משה ארץ ארץ ארץ

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְהָיָה
 לְהַחֲבִיטָא אֶת הַיָּם וְהָיָה
 עֵדָה מִן הַיָּם וְהָיָה מִן הַיָּם
 מִן הַיָּם וְהָיָה מִן הַיָּם וְהָיָה
 מִן הַיָּם וְהָיָה מִן הַיָּם וְהָיָה
 מִן הַיָּם וְהָיָה מִן הַיָּם וְהָיָה
 מִן הַיָּם וְהָיָה מִן הַיָּם וְהָיָה
 מִן הַיָּם וְהָיָה מִן הַיָּם וְהָיָה

[illegible]

[illegible]

[illegible]

בה עמו מדרגה דמסא . כללם כל אילן הללם מילתם . אמר ליה
 פילגם : לא ולמכחם . אמרם חקם מילתם למכחם דכחא . אלא
 מבחלם אמרם כל אילן הללם מילתם אפי' חסד דמלך ארבע אפי'
 למילתם . אמרם מלך עמ' עמ' דאמכא רבם מילתם למ' . מלך דמ'
 פילגם לאילן הללם מילתם אמרם למ' . מלך מלך דכחא .
 אמרם למ' כללם מ' רבם אפי' . שרמל אפי' מלך . דמ' האילן מילתם
 למלך אמרם מלך למ' דמילתם . לא נבא רבם אפי' למ' והם למ' . אלא
 למ' כח' . אמרם פילגם למלך מלך רבם למ' אמרם רבם
 מלך מלך ולב' אמרם למילתם . מלך דמ' רבם אמרם דמילתם
 מילתם ולב' אמרם רבם :

מילתם ולב' אמרם רבם :
 מילתם פילגם מלך מלך ולב' אמרם . רבם למ' האילן מילתם
 אמרם מלך מילתם מילתם למ' למ' . מלך דמ' פילגם מלך מלך
 מלך . מלך מלך מלך מלך . אמרם מלך דמ' מלך : מלך
 אמרם מלך למלך למלך למ' . לא אפי' מלך רבם והם . מלך
 אמרם מלך למלך למלך : אמרם מלך למלך . לא אמרם למ'
 דמ' אמרם . מלך מלך למ' למלך מלך . מלך דמ'
 אמרם פילגם למלך מלך מלך . מלך מלך מלך מלך
 למ' . מלך דמ' מלך . מלך למלך פילגם אמרם . לא מלך
 אמרם . לא נבא אמרם מלך למ' האילן . אמרם למ' מלך אמרם
 אמרם מלך למ' . אמרם למ' למ' למ' . לא מלך
 למ' אמרם למ' למ' מלך למלך . אמרם מלך . לא מלך
 מלך דמ' מלך . פילגם מלך .

[illegible]

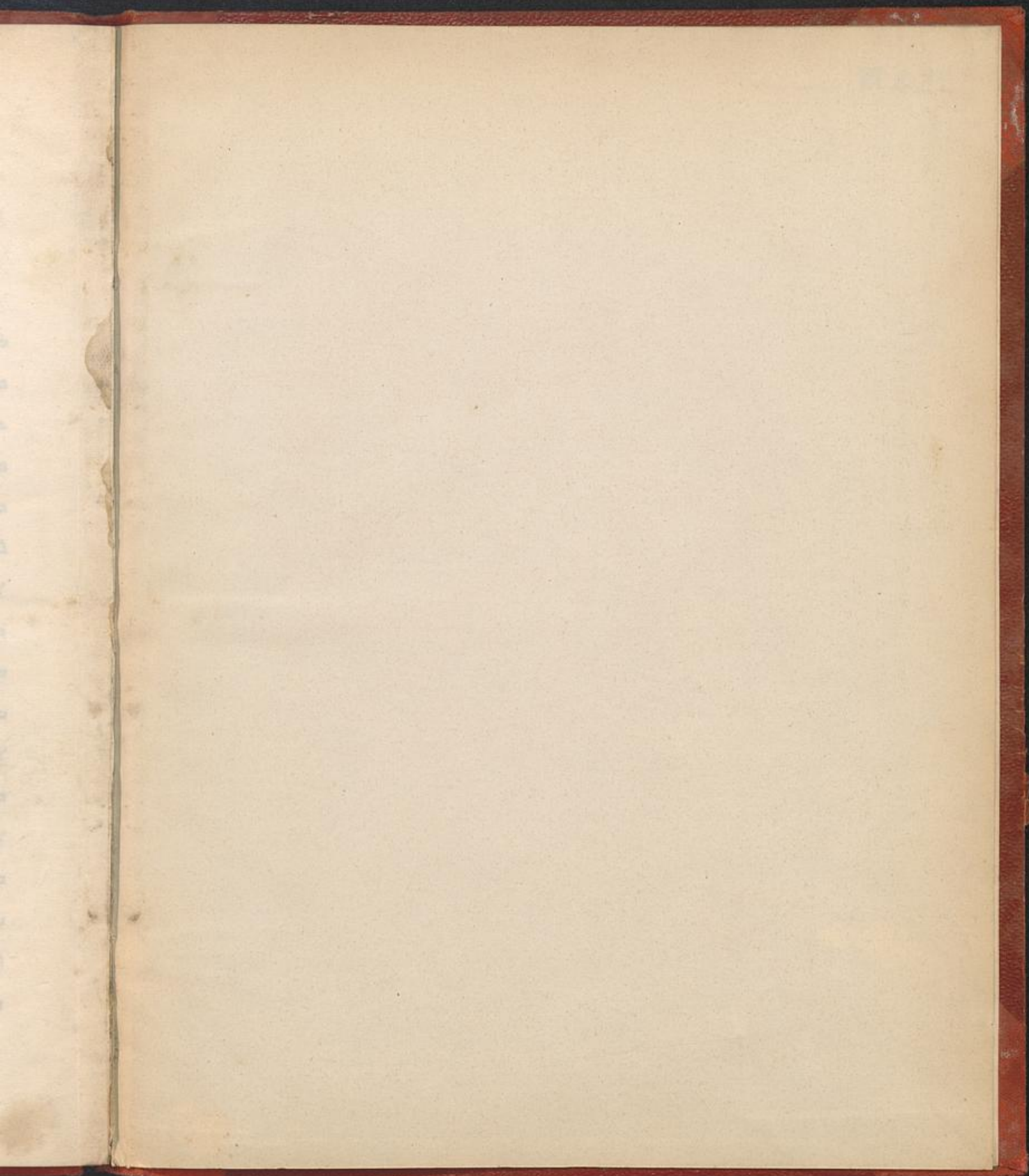
etel 1807
passing of model 1810

etel 1810

etel 1810

etel 1810, and 1811

etel 1810, 1811, 1812
etel 1810, 1811, 1812
etel 1810, 1811, 1812

15. 3. 76

